

ARKITEKTEN

Hvordan fungerer EU's udenrigstjeneste? Vi har interviewet den tidligere topdiplomat Poul Skytte Christoffersen om mål, midler og muligheder. Side 3

ANALYTIKEREN

EU er et værdifuldt fredsprojekt, men den førte sikkerhedspolitik trækker alvorligt ned i den samlede karakter. Analyse af Ole Wæver. Side 6

FREDSFORSKEREN

Den ikoniske fredsforsker Jan Øberg mener EU har misforstået Ukraine-konflikten. Og der mangler respekt for, at fred skabes med fredelige midler. Side 10

IKKE-VOLD

Protestbevægelsen Otpor var med til at vælte Milosevic med fredelige midler. Ismar Dedovic forklarer, hvorfor serbisk politi arresterede en tønde. Side 13

ÅRGANG 42 – NR. 1285 – JULI 2015

PRIS 29,50 KR.

NOTAT

– magasin om demokrati og Europa

Ole Wæver
Jan Øberg
Poul Skytte

"Vigtigste kilde til fred og sikkerhed eller grunden til katastrofal sikkerhedspolitik og medansvar for et par slemme krige? Hvilket udsagn gælder om EU? Begge!

– Ole Wæver, professor i international politik.

TEMA: Kan EU skabe fred?

Leder:

Give Peace a Chance

FRED. Det er sjældent, at fred og konfliktløsning er på dagsordenen. Langt oftere er det debatten om krig og militære aktioner, der får lov at dominere, når der er konflikter i verden. Med dette sommernummer af NOTAT ønsker vi at give freden en chance. Europa har oplevet et halvt århundrede uden krige mellem de tidligere stormagter. Men konflikterne ulmer eller brænder i lys lue i landene omkring EU. Det gælder Ukraine, Balkan, Nordafrika, Syrien og Israel-Palæstina.

EU er fredens projekt, lyder det ofte i debatten. Det er helt rigtigt, når man ser på, hvilken rolle EU har spillet i forhold til at binde de store europæiske lande sammen i en union, der er med til at sikre at uenigheder ordnes ved forhandlingsbordet i stedet for på slagmarken.

EU går for at være en kæmpe i verdensøkonomien, men en dværg i udenrigspolitikken. Man kan sige, at EU ligger inde med en hel del blød magt og økonomisk magt, der er særligt afgørende i kandidatlande og de nærmeste nabolande. Det er en magt, der er blevet sat på prøve overfor Rusland i striden om Ukraine.

Men har EU også en mulighed for at blive et fredens projekt uden for egne grænser? Kan den økonomiske og bløde magt omsættes til at skabe en mere fredelig verden. Eller i det mindste et mere fredeligt område, der også tæller de nærmeste naboer østpå og omkring Middelhavet?

Udenrigspolitik og forsvarspolitik er fortsat national kompetence. Det har været tydeligt i den senere tids konflikter, hvor Angela Merkel forhandler med Moskva, og hvor en-

keltlande har støttet militære aktioner i Libyen. Har EU en mulighed for at agere som en samlet enhed i udenrigspolitikken?

For at komme nærmere et svar på disse spørgsmål har vi haft vores praktikant, Tine Toft Jørgensen, på en rundtur i Bruxelles. Her har hun interviewet udenrigskoordinatorene for alle partigrupperne i EU-Parlamentet. De toneangivende ordførere er umiddelbart mest optaget af et øget militært samarbejde i EU eller i en egentlig EU-hær. Og måske mindre interesserede i at finde en alternativ rolle for EU i verdenspolitikken. Hun har også interviewet den danske tidligere topembedsmand Poul Skytte Christoffersen, der er en af arkitekterne bag EU's udenrigstjeneste.

For at give luft til alternativer har vi bedt freds- og konfliktforsker Ole Wæver om at analysere EU som et fredens projekt. Vi har også sendt Ukraine-eksperten Peter Zacho Søgaard til Lund, for at snakke med fredsforeren Jan Øberg om, hvordan EU kan spille en konstruktiv rolle i det konfliktprægede land under russisk indflydelse.

For at forankre alle disse indtryk i en konkret virkelighed bringer vi desuden en række nedslag i konkrete konflikter, hvor EU spiller, eller burde spille, en aktiv rolle.

Vi håber, at vi med dette blad får givet freden en chance – og måske kan inspirere læsere og magthavere til at tænke EU som et fredsprojekt. Også uden for egne grænser.

*Rasmus Nørlem Sørensen,
ansvarshavende redaktør*

NOTAT søger ligestillingskonsulent

Er du træt af at vi har en overvægt af mandlige kilder og interviewpersoner i bladet? Har du mod på at give en hånd med – på frivillig basis – at bidrage med research og forslag?

Unge, ældre, mænd, kvinder, studerende, professionelle, amatører og eksperter indbydes hermed til at gøre NOTAT til et mere repræsentativt medie. Meld dig til redaktionen@notat.dk

Ole Wæver:
EU til eksamen i
sikkerhedspolitik

Side 6

Selvfølgelig
arbejder vi for
en EU-hær

Side 9

Jan Øberg:
Ukraine
betaler prisen

Side 10

Tomme trusler
mod Israel
er EU's strategi

Side 12

Analyse:
Den glemte konflikt
i Vestsahara

Side 15

NOTAT
- magasin om Demokrati & Europa

Redaktion: NOTAT, c/o DEO,
Fælledvej 12, København N.
redaktionen@notat.dk

Ansvarshavende redaktør:
Rasmus Nørlem Sørensen

I redaktionen: Tine Toft Jørgensen, Lise Møller Schilder, Ida Zidore, Villads Lærke, Michael Birkkjær Lauritsen, Caroline Bindlev, Finn Ellegaard og Sven Skovmand

Øvrige bidragsydere til dette nummer:
Peter Zacho Søgaard & Ismar Dedovic (Magasinet rØST), Ellen Christensen og Ole Wæver

Udgivet af Oplysningsforbundet DEO
Abonnement: NOTAT,
Nordkystvejen 2F, 8961 Allingåbro,
tlf. 86 48 16 00, notat@notat.dk
CVR nr.: 18411008

Layout og tryk: NOTAT Grafisk, 86 48 16 00

ISSN: 1603-7480

NOTAT og Oplysningsforbundet DEO er et uafhængigt oplysningsnetværk om EU under mottoet "Mere spændende. Mindre fastlåst" – og uden tilknytning til partier eller bevægelser.

For kun 295 kr. om året får du abonnement på NOTAT og rabat på deltagelse i DEO's arrangementer. Skriv til notat@notat.dk eller ring 86 48 16 00.

Tidligere topdiplomat:

I EU er vi lidt spejderdrenge i udenrigspolitikken

Selvom den nye udenrigschef er bedre end den første, står EU med et hjemmestrikket og midlertidigt lederskab, som ofte styres af Angela Merkel i Tyskland frem for EU-præsidenten Donald Tusk i Bruxelles. Men der er stadig en rolle for EU at spille i udenrigspolitikken. Det mener den tidligere topembedsmand i Bruxelles, Poul Skytte.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

LEDERSKAB. Siden den amerikanske udenrigsminister Henrik Kissinger undrede sig i 70'erne, har det været en stående joke, at der ikke findes ét enkelt telefonnummer, hvis man vil 'ringe til EU'. Siden dengang har EU fået både en Udenrigschef og et stærkt Europæisk Råd med 28 statsledere. Men er det blevet nemmere at se, hvem der står i spidsen for udenrigspolitikken i EU?

Poul Skytte Christoffersen sidder på sit kontor i Bruxelles, lige ved EU-Parlamentet og Luxembourgpladsen, hvor jakkesætsklædte medarbejdere myldrer rundt ved frokosttid.

Han har fulgt EU-institutionernes udvikling over mange år, og ifølge ham er der særligt én tendens, der har indflydelse på det udenrigspolitiske: Det Europæiske Råd, hvor de 28 stats- og regeringschefer mødes til topmøder og diskuterer de store linjer for EU, er ifølge ham blevet markant stærkere.

Institutionel kamp eller samarbejde?

I dag er det den polske Donald Tusk, der sidder for bordenden som EU-præsident, og under ham er bolden ifølge Poul Skytte i høj grad på statsledernes banehalvdel. Og det er vigtigt, særligt når der skal træffes udenrigspolitiske beslutninger.

»Når du ser på de største problemer i verden, så er det også statscheferne i andre lande, der beskæftiger sig med dem. Hvis ikke du har en stærk europæisk repræsentant, så sker der enten det, at EU ikke spiller nogen rolle, eller også overtager de enkelte statschefer rollen.« Poul Skytte vejer ordene omhyggeligt.

Han er kendt for at være en ydmyg fynbo, der ikke lader sig mærke med sit alenlange CV i toppen af EU's embedsværk. En cand.polit med sans for at opsnappe og knuse problemer.

Et problem med de styrkede topmøder, kan være, at Ministerrådet, der repræsenterer landenes interesser, svækkes. Jo stærkere statslederne bliver, des mere uengagerede bliver de enkelte ministre, og de engagerer sig i forvejen for lidt i det europæiske samarbejde.

Men sådan behøver det ifølge Poul Skytte ikke hænge sammen. »På en lang række områder kan vi kun optræde effektivt i internationale spørgsmål, hvis statslederne er engagerede. Men det skal selvfølgelig ikke være på en måde, hvor man tilsidesætter udenrigsministrene og udelukker dem. Det er ikke et nulsumspil, hvor statscheferne bliver stærkere på bekostning af de enkelte landes udenrigsministre.«

Som eksempel på et område, hvor samarbejdet har været godt, peger han på Ukraine. »Her er det naturligt, at statsministrene er involveret. Men det er ligeså evident, at hele det tekniske forarbejde til sanktionspakken er noget, som må foregå hos udenrigsministrene.«

fortsættes...

...fortsat fra forrige side

Mogherini bedre end Ashton

Da EU's første Udenrigschef, den britiske og forholdsvis ukendte Catherine Ashton, skulle sætte sit hold af embedsmænd til den fælles udenrigstjeneste, valgte hun Poul Skytte til jobbet. Han oplevede ikke, at hun som repræsentant for det udenrigspolitiske var særlig åben over for et samarbejde med Det Europæiske Råd.

»Herman Van Rompuy var åben overfor regelmæssige møder, men hun lukkede ikke op og skabte tid til det. Selvom den fælles udenrigstjeneste også skal fungere til brug for EU-præsidenten. Her tror jeg, at den nyudpegede Federica Mogherini har en helt anden indstilling, og at samarbejdet foregår langt bedre nu. Igen tror jeg ikke på tesen om, at jo stærkere Tusk er på udenrigspolitikken, jo svagere er Mogherini. Tværtimod. Styrke og position i internationale sammenhænge styrkes ved, at du også har topmøderne og en formand, som er engageret i udenrigspolitik.«

Mogherini har måske mere at rutte med end Ashton havde, men Poul Skytte

REJS MED DEO

Gdansk, Warszawa og Poznan

8 dages rejse med historie, kultur og politik i et dynamisk Polen

19. - 26. SEPTEMBER 2015

Bliv klogere på Polens historie, samfund, økonomi og politik. Vi besøger Solidaritetsmuseet i Gdansk, Stalins Kulturpals og historiske monumenter. Men også det nye Polen med besøg i det polske Parlament, den danske ambassade, den polske venstrefløj, Barka-skolen i Poznan og et Polen i fuld fart fremad. Hovedkvarteret for EU's grænseagentur Frontex besøger vi også. **Pris: 6.980 kr.**

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**
DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat - mere spændende - mindre fastlåst

påpeger, at hun arbejder med samme maskineri og institutionelle rolle. En rolle, der ikke falder på plads af sig selv, men hvor Udenrigschefen og hele den eksterne udenrigsservice konstant skal vinde deres egen rolle. Det skyldes i høj grad, at den udenrigspolitiske magt i høj grad endnu ligger hos medlemslandene.

Som eksempel på et område, hvor EU har fuld kompetence, nævner han handelspolitikken og den igangværende forhandling om en frihandelsaftale mellem EU og USA. På handelspolitikken er det sådan, at hvis EU har en holdning, så kan medlemslandene ikke fremsætte en anden holdning. De har afgivet beslutningsmandatet til Kommissionen. I udenrigspolitikken er det anderledes.

»Hvis EU ikke har en holdning der, så har du 28 forskellige nationale holdninger. Så grundbetingelserne for EU's udenrigspolitiske ledelse er, at man ligesom skal kæmpe for sin rolle dag for dag.«

Her har Udenrigschefen den fordel, at hun er vicepræsident i Kommissionen. Hun har en slags dobbeltrolle, hvor hun sidder med hos både statslederne og kommissærerne. Det er ifølge Poul Skytte hele kernen i at have stærke roller for både udenrigschef og EU-præsident: »Det er dér, hvor man kan kombinere instrumenter som handelspolitik, udviklingspolitik og humanitær bistand og binde tingene sammen i en pakke, hvor EU kan levere noget, som medlemsstaterne ikke kan,« siger han, og tilføjer at Federica Mogherini gør mere ud af forholdet til Kommissionen, end Catherine Ashton gjorde.

»Der er sket et reparationsarbejde i relation til Kommissionen, som giver en bedre baggrund for, at hun kan lave noget fornuftigt og effektivt. Og det har Jean Claude Juncker (formand for Kommissionen, red.) det egentlig fint med. Han har ikke nogen ambitioner på det udenrigspolitiske område. Der er ikke kamp om stolene, som der har været før. Derfor er udgangspunktet mere favorabelt.«

Hjemmestrikket udenrigsansvar

Da Danmark havde formandskabet under de svære forhandlinger med de nye østeuropæiske medlemslande i 2002, var Poul Skytte den daværende statsminister Anders Foghs højre hånd. Dengang var mange af de nye lande bekymrede for, at de store lande ville styre det hele og lave eksterne topmøder, hvor de andre bare måtte følge med. Som et eksempel på en

krisesituation, hvor det netop er de store lande, der står i spidsen, så man under fredsftalen i Minsk, at det var Angela Merkel fra Tyskland og Francois Hollande fra Frankrig, der tog afsted.

Er det blevet et problem for den samlede udenrigspolitik, at de store lande går i front på den måde?

»Det er sådan lidt et hjemmelavet system. Langt ude i fremtiden er det klart, at det ville være ideelt med en fælles repræsentant, som ikke er selvudpeget. Der ser vi virkelig meget langt fremme i tiden, særligt med situationer som Ukraine. Der hvor jeg mener, at tidsperspektivet ikke burde være så langt fremme, er i forbindelse med global regeringsførelse om globale udfordringer som klima, fødevarerikkerhed, og finansielle reguleringer. Her så jeg gerne, at der var en stærkere rolle for EU-præsidenten.«

Den tidligere embedsmand pointerer, at de fleste medlemslande indtil videre ser ud til at være tilfredse med, at det er Merkel, der fører ordet, når der eksempelvis skal forhandles fred i Minsk. Blandt andet fordi den nuværende EU-præsident Donald Tusk er polak og har et noget mere anstrengt forhold til Putin end Tyskland har.

Dengang Poul Skytte selv var teknikerens bag Østudvidelsen som Anders Foghs 'mand i Bruxelles', skulle han tackle en del bekymring for netop den form for hjemmelavet løsning, som vi ser i dag. Alligevel påpeger han altså, at de små lande faktisk finder det belejligt, at Merkel tager over. Det skyldes, at landene ikke er parate til at overlade udenrigspolitikken til EU.

»Det er belejligt i den forstand, at der er nogen, der tager et ansvar. Kritikken af Tyskland på det udenrigspolitiske område har jo i lang tid været, at de ikke engagerede sig nok. Det gør de nu, og det tror jeg grundlæggende anses som en positiv ting. Man kan være uenig i hendes økonomiske politik, men som et hæderligt menneske og en dygtig politiker er hun anerkendt hele vejen rundt. Derfor er de fleste, når det kommer til stykket, ganske trygge ved, at hun de facto er Europas forhandler i Ukraine. Det er ikke institutionelt smukt, med det er faktum.«

Junckers EU hær

Kommissionsformand Jean-Claude Juncker meldte i foråret ud, at hvis EU vil vise omverdenen, at man er seriøs omkring

Blå bog

Poul Skytte Christoffersen stoppede som diplomat som 68-årig, med sidste ambassadetjans i Belgien. Før det var han blandt andet kabinetschef for den tidligere EU-Kommissær Mariann Fischer Boel og Danmarks ambassadør i EU fra 1995-2003.

Han er i dag seniorrådgiver i lobbyvirksomheden CabinetDN, bestyrelsesformand for Tænk tanken Europa og fungerende formand for European Policy Centre i Bruxelles.

sine værdier, må der være en EU hær.

Som mange andre i Bruxelles, undrer Poul Skytte sig over både timing og budskab.

»Det var virkelig en utrolig skæv bold. Både i Ukraine, men også generelt. Jeg tror, at EU har en rolle på det forsvarspolitiske område. Men især på områder hvor du kan kombinere det med andre fællesskabspolitikker og instrumenter.«

Her nævner Poul Skytte som det gode eksempel på EU's udenrigspolitik aktionen Atalanta, hvor EU bekæmper pirater omkring Somalias kyst.

»Det er prototypen på de ting, vi bør engagere os i. Sammenlignet med NATO er EU-aktionen i en vis forstand mere skarp, fordi man kan følge pirater ind til stranden, hvilket NATO ikke kan. Der er en tilstedeværelse af soldater ombord på handelsskibene, og det kan EU kombinere med en udviklingspolitisk aktion i Somalia samtidig med at man yder hjælp og teknisk bistand til at opbygge sikkerhedsstyrker i området. Det er et typisk eksempel på, at du kan kombinere en masse EU-instrumenter. Hvor EU kan gøre noget, som andre ikke kan.«

Libyen er Europas problem

Udover at dele forsvarsressourcerne mener Poul Skytte også, at EU kan spille

en rolle i de voldsomme konflikter i Nordafrika.

»Mogherini har på det seneste været ude med forslag om aktioner i Libyen. Jeg tror ikke, amerikanerne vil deltage i Libyen igen. Libyen er Europas problem. Også fordi det er et problem om illegale flygtninge og folk, der drukner i Middelhavet. Hvis der kan og skal gøres noget i Libyen, så er det næsten kun EU-landene, der kan gøre det.«

Ud fra hans vurdering, kan EU altså også spille en udenrigspolitisk rolle på de mere hårde militære områder. Der er dog klare grænser.

»Det er totalt urealistisk at tro, at der kan være tale om en egentlig Europa hær i en overskuelig fremtid. Jeg kan slet ikke se, hvor den politiske opbakning skulle komme fra. Vi kan se, hvor svært det er bare at gøre noget på 'pooling and sharing'. Hvordan skulle man så tænke sig at have en eller anden stående styrke, som så skulle have en fælles kommando? Det er et fantasifoster.«

I EU's traktater står der, at det europæiske samarbejde 'med tiden kan føre til et fælles forsvar'. Men Poul Skytte ser ingen appetit blandt medlemslandene på at lægge styrkerne ind under en fælles kommando.

EU naive i Ukraine

I forbindelse med Ukraine-krisen har EU modtaget en del kritik for at undervurdere Ruslands relation til Krim og Ukraine. Hvis man spørger Poul Skytte, er der dog historisk belæg for, at EU handlede i god tro.

»Helt tilbage under det tjekkiske formandskab i 2009 var det EU's filosofi at stabilisere og fremme økonomisk udvikling i nabolandene. Alt det har så ligget og simret i 3-4 år. Der har været forhandlinger, hvor det var klart, at Rusland ikke ville være med. Men det har ikke stået klart, at Rusland ville anse det som en form for 'casus belli', hvis vi indgik i den form for aftaler.«

Men har EU været naive i forhold til Rusland, da man lavede aftaler med Ukraine?

»Vi er ganske givet naive. Vi er ofte sådan lidt spejderdreng i vores ageren. Vi har ikke rigtig lært at føre diplomati på det niveau. Det er bare ikke det, der er grunden til Ukraine krisen.« ♦

EU mangler at bestå sin eksamen i sikkerhedspolitik

EU er den vigtigste kilde til fred og sikkerhed i Europa. EU har ført en katastrofal sikkerhedspolitik i forhold til flere af de væsentligste nyere konflikter, og har medansvar for et par slemme krige. Hvilket af de to udsagn er rigtigt? Begge!

AF OLE WÆVER

ANALYSE. Det er vigtigt at skelne mellem den europæiske integration som freds-skabende kraft og så den sikkerhedspolitik, EU fører.

Integrationen er den vigtigste forklaring på freden i Europa. Det affejes ofte af EU's kritikere med argumentet, at det ikke længere er en reel mulighed, at Tyskland og Frankrig kan komme i krig med hinanden. Ja, efter 2. Verdenskrig og omkring Tysklands genforening, var det måske OK. Men NU er det en latterlig afpresning at sige, vi skal støtte fortsat integration, for ellers kommer krigen tilbage i Europas hjerte.

Det er historieløst at se det sådan. For det første er der mange ting i verden, der virkede helt usandsynlige og derefter skete. Ruslands annektering af Krim, borgerkrig i Syrien, og krigene i eks-Jugoslavien. Folk med stor viden om den konkrete case så det ikke komme. For det andet handler det her ikke kun om, hvorvidt de større europæiske lande kan komme i krig med hinanden, men om hvorvidt man bliver magtpolitiske rivaler eller ej.

I det globale billede, er den europæiske region ganske unik. Europa er som den eneste verdensdel i den situation, at man har fået "centreringens stabilitet", uden at én magt dominerer. Europas tragiske historie som kontinentet, der producerede verdenskrigene, skabte en vilje til frivillig magtkoncentration.

Samarbejde en sjældenhed

Den model stod sin hårde prøve efter Tysklands genforening. Mange troede, at efter den kolde krig ville vi igen opleve den gamle magtpolitiske rivalisering og stormagtspolitik. Men nej, her valgte lederne i EU at svare igen på udfordringen

med en øget europæisk integration – og vi fik Unionen, økonomisk og politisk.

Så langt så godt. Ja faktisk: det er godt, for man skal huske, at det er international politik, vi taler om her. Det er ikke normalt og selvfølgelig, at stater er søde og samarbejdende. Derfor er det naivt, at ønske sig et løsere samarbejde fra sag til sag, baseret alene på nationalstaterne. Det ville reelt betyde, at man lod frygten og rivaliseringen genopstå mellem Europas større stater.

” Det er ikke normalt og selvfølgelig, at stater er søde og samarbejdende. ”

Kast et blik ud over verden – eller historien – og bemærk, at når stater skal samarbejde, er det normale, at de ikke gør det. I hvert fald hvis der er meget på spil, og deres magt og velfærd på langt sigt kan blive påvirket af det.

EU ikke en dværg

Historien bliver endnu bedre. Udvidelsen blev en ekstra sikkerhedsmekanisme op gennem 1990'erne. Den disciplinering, der lå i, at ansøgerlandene skulle gøre sig til overfor EU førte til, at mange potentielle konflikter i Østeuropa blev undgået. Det var ikke resultatet af EU's sikkerhedspolitik. Det var udviklingen i den økonomisk-politiske integration, der blev til en af historiens største freds- og sikkerhedstriumfer. Den fik ikke ros som fortjent, for det er så meget mere synligt, når et land griber militært ind i en allerede flammende konflikt, end det er at være den stille kraft, der gjorde, at en konflikt aldrig brød ud i militær lue.

Alt for mange er tilbøjelige til at tale

om USA og NATO som de store dyr i den sikkerhedspolitiske åbenbaring, og EU som en dværg. Det er ikke rimeligt i lyset af, at USA og NATO har præsteret et antal operationer af blandet værdi, mens den ikke-militære handling, at holde den europæiske integration på skinner, har æren for, at frygt- og trusselspolitik ikke er genopstået mellem EU-landene. Udvidelsen kunne have været gjort bedre.

Fejl i sikkerhedspolitik

Værre er det, når vi kommer til næste led af EU's eksamen: den egentlige førte sikkerhedspolitik. Hvad har EU gjort i forhold til konflikter og krige i sit nærområde? Godt der vandede gode karakterer i den første eksamen, for her kommer noget, der trækker gevaldigt ned på gennemsnittet.

Hvis vi først ser på de egentlige krige, er der Balkankrigene runde 1 (Bosnien og omegn) og runde 2 (Kosovo). Så er der rollen som andenviolin i forhold til Irak og Afghanistan, før man spiller førsteviolin i Libyen og gemmer sig bag bagtæppet i Syrien. I alle de konflikter har EU taget helt samme tilgang som USA: intervention kan kun betyde militær intervention, og hvis vi ikke vil det, gør vi meget lidt, for ikke-militær konfliktløsning har vi ingen strategi for. Absurd i lyset af, at EU fra sin egen historie burde kende styrken af ikke-militær sikkerhedspolitik.

I Israel-Palæstina-konflikten har EU spillet en rimelig fornuftig rolle. Man har påtaget sig at være den primære økonomiske støtte til palæstinenserne, mens den politiske hovedrolle blev spillet af USA. Det kunne måske ikke være meget anderledes.

Nordafrika, der så oplagt er EU's ansvarsområde, burde have været tacklet med en helhedstilgang, hvor samme "nærområdelogik" som i Øst burde have

ført til en samlet strategi for markeder, indvandring og sikkerhed. Vores skæbne er sammenkædet nord og syd for Middelhavet, ledelsen er vores, og det er tragisk, at drukneulykker i stedet sætter dagsordenen og fører til en ond cirkel af afgrænsning.

Tre slags betydning

Alt det ovenstående følger groft sagt en model, jeg har præsenteret i foredrag og artikler siden starten af 90'erne. EU har tre typer af sikkerhedspolitisk betydning. For det første kommer opgaven med at holde kernen sammen (Tyskland-Frankrig), for det andet at stabilisere det nære udland via udvidelse (Øst- og centraleuropa) og for det tredje at gribe ind i konflikter i nørømråderne (Balkan, Nordafrika, Mellemøsten).

I dag er det nødvendigt at tilføje en fjerde type. For den vigtigste test til dato for EU er naturligvis *Ukraine*. Den situation er helt speciel, fordi EU's store fejl her er en paradoksal kombination af at *undervurdere* sin egen geo-økonomiske magt og være for naiv om den magtpolitik, man reelt fører, og på den anden side gå med i en alt for traditionel og håndfast magtpolitisk konflikt med Rusland.

Den aktuelle krise blev udløst af konflikt internt i Ukraine om, hvilke arrangementer, man skulle indgå med EU og Rusland. I den sammenhæng var EU faldet for sin egen retorik (der deles af NATO) om, at vi ikke anerkender "interessesfærer." Det vi gør, har intet at gøre med magt og geopolitik – det er blot vores gode værdier, vi udbreder velvilligt til alle, der ønsker.

Ole Wæver er professor i International Politik på Københavns Universitet. Han har grundlagt to forskningscentre for sikkerhedsteori og for international konfliktløsning. Han er internationalt anerkendt for udvikling af begrebet "sikkerhedsliggørelse" og som ophavsmand til den såkaldte Københavnerskole inden internationale politik. Han anses som Danmarks førende forsker i fred og konfliktløsning og har skrevet og redigeret omkring 25 bøger og udgivet en lang række artikler i internationale tidsskrifter.

EU legede dommer

Når Rusland taler om NATO- og EU-udvidelse som trusler mod Ruslands vitale interesser, affejes det med, at Putin er fanget i fortidens koldkrigstænkning. Et realistisk billede af, hvor stor indflydelse EU faktisk havde i Ukraine, ville have ført til udvikling af en stabil konstellation af EU, Rusland og de forskellige kræfter internt i Ukraine. Men EU anede ikke, at vi var den geo-økonomiske stormagt, der var ved at omtegne det euroasiatiske landkort. En kæmpe undervurdering af vores egen magt.

Undervejs i konflikten lod EU sig igen rive med af sin egen retorik, og analyse-rede på intet tidspunkt situationen *som en konflikt*, så man kunne forstå den rolle, man selv spillede i den. I stedet placerede man sig selv over konflikten som dommer, der med sine sanktioner skulle tvinge Rusland til at lystre. En lige så stor overvurdering af egen magt.

Vi skal finde tilbage til et arrangement, der matcher de geopolitiske, geo-økonomiske og militære vilkår. En måde for Ukraine at udvikle sine nødvendige relationer både øst- og vestover. De ønsker forskellige ting fra de to sider – og det er heldigvis også forskelligt, hvad EU og Rusland er optaget af i Ukraine. Så det er alt andet end en uløselig situation. Det er vildledende at fremstille Ukraine-konflikten som en simpel tovtrækning på landkortet, hvor to magtcentre hiver i et stakkels Ukraine i midten. Ingen af de to centre ønsker for alvor at udbrede sin sfære langt på den anden side af Ukraine. Begge er mest optaget af deres egen regionale verden – og at få et acceptabelt arrangement omkring Ukraine.

fortsættes...

Soldat fra EU's fredsbevarende mission EUFOR/Althea i Bosnien. Siden Dayton-aftalen i 1995, der endte den jugoslaviske krig, er Kroatien blevet optaget i EU.

...fortsat fra forrige side

På det sidste har der været positive tegn. I forhandlingerne om våbenhvile, har Frankrig og især Tyskland ført an med den mest pragmatiske vestlige linje. USA har meget mindre at tabe ved en optrapning af konflikten, den økonomiske pris for sanktionerne betales af Europa, og NATO styrkes ved konflikten.

Kansler Merkel har indset, at vi ikke kan være mere heroisk Ukrainevenlige end ukrainerne selv. Den ukrainske ledelse har været forbløffende realistisk og indset, at de må leve med ubehagelige kompromiser og indrette sig på en særlig position mellem Moskva og Bruxelles.

Også Putin har en interesse i at få konflikten rundet af. Kun røverbaronerne i Østukraines udbryderrepublikker har en interesse i krig som sådan. Så en nedtrapning, en landing, er mulig og nødvendig. EU er nøglen til det. Situationen er til dato meget tvetydig. For det første fordi, Vesten samtidig fortsætter en naiv retorik omkring sanktionerne (senest på Merkels G7-møde i juni), og for det andet fordi det fornuftige ikke rigtigt kommer fra EU men snarere fra Tyskland.

Grækenlandskrisen på det økonomiske område og Ukraine på det sikkerhedspolitiske har synkront placeret Tyskland i en uhyre central position. En kynisk iagttagelse vil sige: det var, hvad mange forudså lige efter den tyske genforening, men tyskerne lod klogeligt det første tog køre fra stationen, og det andet med. Først nu har de sat damp under deres politiske lederrolle.

Bestemmer nationalstaterne?

Betyder det en kortslutning af mit argument ovenfor? Er vi tilbage ved de store europæiske staters nationale politik?

Hvis Storbritannien fortsætter med at marginalisere sig selv i Europa, Frankrig slår sig til tåls med kun at være en europæisk stormagt i Afrika, og Polen klogeligt holder sig til at tage enkelte stik, så står Tyskland tilbage som Europas magtpolitiske centrum med os andre i skiftende roller. Og Europa er ikke længere så unikt. Fredeligt, javel, men det er også de andre dele af verden, hvor én magt sidder i centrum.

Hele Europas moderne historie har været én lang aktion for at forhindre en sådan dominans fra én stat, så det er ikke sandsynligt, at det bliver resultatet. Snarere, og netop derfor, vil europæisk politik blive formet af mange andres samarbejde om at forhindre det. Begge dele er cirka lige slemt. Vi vil under alle omstændigheder være kommet tilbage til et Europa præget af indre magtpolitik og magtbalance. Fra det grundlag vil Europa være ude af stand til at bidrage værdifuldt til fred og sikkerhed i verden. Og det i en tid, hvor der er mere brug for det end nogensinde.

Det var nok værd at tage en enkelt runde mere og forsøge at få EU tilbage på sporet, hvor vi europæere tager ansvar for, at vores blodige fortid udmøntes i en nyskabende form for regional sikkerhed, hvor stabiliteten er forankret i et magtcenter, vi skaber med vilje – ikke fordi nogen har magt til at trække det ned over ørerne på andre. Og denne gang med en bedre forståelse af, hvordan vi spiller sammen med verden omkring os, så vores fredsprojekt også kan bidrage til fred frem for konflikter hos vores naboer.

Ellers må man her desværre konkludere, at EU står til at dumpe sin vigtigste eksamen. ♦

Hvad mener EU-Parlamentet om udenrigspolitikken?

Hvad mener de politiske grupper egentlig om udenrigspolitik? Det tog NOTAT's medarbejder, Tine Toft Jørgensen, til Bruxelles for at finde ud af.

Fabio Massimo Castaldo, den EU-skeptiske gruppe EFD

»Der blev begået mange fejl i Ukraine, også af EU. Russerne skulle have været mere involverede, og vi skulle have lyttet mere til dem.«

Charles Tannock, den konservative EU-kritiske gruppe ECR

»Jeg kan ikke se en offentlighed, der er klar til at dø under EU's flag for den europæiske sag. Hvordan skulle det fungere?«

Johannes Cornelius van Baalen, den liberale gruppe ALDE

»Vi har underprioriteret forsvarsbudgettet i EU, mange medlemsstater har skåret ned. Det var logisk lige efter den kolde krig, men det er blevet ved.«

Jeppe Kofod, den socialdemokratiske gruppe S&D

»Man skal have så tæt et samarbejde, at man kan kalde på NATO, når der er en trussel. Der skal være en arbejdsdeling, hvor NATO står for det hårde forsvarsmilitære samarbejde, og EU står for alt det andet.«

Tamás Meszercs, den Grønne gruppe

»Vi tror, at konfliktforebyggelse er langt vigtigere end konflikthåndtering. Mange internationale konflikter kommer af, at den internationale ulighed stiger.«

Rina Ronja Kari, den venstreorienterede gruppe GUE/NGL

»Tanken om en EU-hær er fuldstændig vanvittigt. EU er i forvejen styret af egne økonomiske interesser, og at forestille sig en hær, der skal udføre de ønsker, er en meget bekymrende tanke.«

Læs de fulde interviews på www.notat.dk

FORMAND FOR UDENRIGSUDVALG: Selvfølgelig arbejder vi for EU hær

Elmar Brok er tysk formand for EU-Parlamentets udenrigsudvalg. Her sidder han for den konservative gruppe EPP, som han har repræsenteret i Parlamentet siden 1980.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

MILITÆR. NOTAT møder Elmar Brok på hans kontor i Bruxelles, kort efter Parlamentet har stemt for hans årlige rapport om udenrigspolitikken med et stort flertal.

I 'Elmar Brok rapporten' står der en del om flere ressourcer til forsvaret, mere territorialt forsvar og generelt en mere militær tilgang. Hvorfor er det vejen at gå for EU's udenrigspolitik?

Fordi vi har brug for en vis styrke. Vi bliver nødt til at dele pengene mere. Hvis du gør tingene 28 gange, er det meget dyrere, end hvis du gør det samlet. Derfor kan vi bruge samme penge, og opnå bedre resultater.

Er De er enig med Jean-Claude Juncker i hans udtalelse om, at en hær er vejen til at bygge en fælles udenrigspolitik?

Ja. Helt sikkert. Det stod allerede i de første traktater efter Kul- og Stålnunionen i 1954. Det er en meget gammel idé, skridt for skridt at komme af med de nationale hære.

Taler De på hele udvalgets vegne nu?

Det er ihvertfald holdningen hos flertallet i EU-Parlamentet. Men det er ikke praktisk muligt nu om dage, fordi visse juridiske og andre forudsætninger ikke er på plads. Så længe der ikke er en traktatændring, som øger den demokratiske legitimitet for en Europæisk hær, kan vi ikke have en. Derfor bliver vi nødt til at bruge de permanente strukturer for samarbejder, der allerede står i traktaterne.

Normalt taler man om EU som et fredsskabende projekt. Hvor er fredsprojektet og den bløde magt i alt det her?

Prøv og hør. EU bidrager med 60 procent af verdens udviklingsbistand. Vi giver tre gange mere i udenrigsstøtte fra EU's budget alene, end amerikanerne gør tilsammen. Det er meget mere, end noget andet land i verden. Vi har masser af blød magt. Men vi har også bare dobbelt så mange soldater som USA, vi bruger tre gange så mange penge som Rusland på det, og vi får nul resultater. Derfor er det bedre at deles mere om det, så vi kan spare penge og skabe mere effektive resultater.

Og det vil skabe fred?

Vi ser i Ukraine, at territorielt forsvar må og skal være muligt. Vi bliver nødt til at være i stand til forsvare os selv. Så de baltiske lande og Polen er sikre og trygge.

Er der ikke en risiko for at eskalere konflikten med den tilgang, i stedet for at stabilisere den?

Alle har ret til at forsvare sig selv. Lige nu kan Europa alene ikke forsvare sig selv. Rusland øger hvert år deres forsvarsbudget med 10 procent. Så jeg synes, vi skal samarbejde mere.

Har EU's ledere ageret fornuftigt i forhold til associeringsaftalen med Ukraine?

Det var ikke et spørgsmål om, hvad EU gjorde, men om hvad den Ukrainske regering ønskede.

Gælder det også beslutningen om ikke at lade Rusland være tredje part i forhandlingerne om aftalen?

Vi må altid gøre det klart, at når to

parter forhandler, så tillader du ikke en tredje part at blande sig.

EU har været kritiseret for at have ageret naivt og undervurderet Ruslands relationer til Krim og Ukraine. Hvad mener De om den kritik?

Rusland har indgået Budapest-aftalen i Helsinki om, at et lands integritet og fri vilje er suverænt, og dét bliver vi nødt til at forsvare. Ikke denne her gamle politik og neoklassiske styreform, hvor det bliver gjort under kontrol af de store naboer. Vi lever ikke mere i en tid, hvor de store naboer kontrollerer de små.

Så De er ikke enig i nogen dele af kritikken?

Nej.

Der står i Deres rapport, at EU bør være fast medlem af FN's sikkerhedsråd. Har det nogen gang på jorden?

Det ville være godt, men så skulle FN også ændre sig. Lige nu er det juridisk umuligt, men jeg synes, det ville være en god idé for EU. Som den største bidragsyder til blød magt i verden. ♦

Elmar Brok rapporten

Formandens rapport som en kommentar til den årlige beretning fra den høje repræsentant, Federica Mogherini, om EU's udenrigs- og sikkerhedspolitik. Elmar Brok rapporten blev stemt igennem udvalget med et flertal på 47 stemmer for, 8 imod og 6 der afstod. Ifølge EPP-gruppen selv, har de haft stor indflydelse på udformningen af rapporten, der kan findes på Parlamentets hjemmeside.

UKRAINE

betaler i dag prisen for Vestens uklare tale

Fredsforsker Jan Øberg er stærk kritisk over for den amerikanske verdensordens indflydelse på konfliktløsning. Ukraine-krisen er ifølge ham direkte afledt af Vestens behandling af Rusland de sidste 25 år.

AF PETER ZACHO SØGAARD

FREDSFORSKNING. Hvordan skaber man vedvarende fred og løser konflikter, før de bliver voldelige? Fredsforskeren Jan Øberg sidder i sin stol i den svenske by Lund og tænker tanker om netop disse spørgsmål.

Siden 1986 har han ledet tænketanken Den Transnationale Stiftelse for Freds- og Fremtidsforskning (TFF), der er et netværk af internationale eksperter. Tanken bag stiftelsen er at bringe konkrete bud til verdens magthavere på, hvordan man nedtrapper voldelige konflikter uden militær magt:

»Vi arbejder med den Gandhianske tanke om, at fred skal skabes med fredelige midler. Det betyder for eksempel, at man kun anvender vold som sidste udvej, når alle civile tiltag har vist sig forgæves. For det andet foreslår vi modeller for en fredelig verden i brændpunkter som det tidligere Jugoslavien, Georgien, Burundi, Irak og Iran,« siger Øberg, der sammenligner forskning i fred med medicinsk videnskab, fordi man arbejder med diagnoser, prognoser og behandling.

Desværre for verden og Øbergs idealer står staters udenrigspolitiske dagsordener ofte i vejen for dialogens sejr over militær magt. Her peger han især på de sidste 25 år efter den kolde krig, hvor magtbalancen mellem Vesten og Sovjetunionen brød sammen, og en ny amerikansk domineret verdensorden blev til.

Ukraine udstiller EU's fredsproblemer

Da NOTAT møder Jan Øberg i Lund, lægger han ikke skjul på, at han er en skarp kritiker af den aktivistiske udenrigspolitik,

Fredsforsker Jan Øberg.

som han mener, Vesten har ført siden 1990. USA begik ifølge ham hybris med invasionerne af Irak og Afghanistan i 2003 og 2001, og derfor står vi nu med en ukontrolleret flygtningekatastrofe i Mellemøsten og en borgerkrig mellem Shia- og Sunnimuslimer.

Samtidig har vi på hjemmefronten i Europa stødt de kræfter fra os, der ud fra Jan Øbergs vurdering kunne hjælpe med at løse konflikterne i vores nærrområde, nemlig Rusland. Siden 1991 har EU og NATO ifølge Øberg fulgt en strategi, der har ignoreret russiske interesser. Her fremhæver han opdelingen af Balkan i småstater i 1990'erne, udvidelsen af NATO med de østeuropæiske lande og bombningen af Serbien i 1999 uden FN-mandat, som de klareste eksempler på negligeringen af Rusland. Det betaler man i dag prisen for med krisen i Ukraine, mener han.

»Jeg synes, det er svært ikke at sige, at Vesten har udnyttet et svagt Rusland maksimalt. Det kommer der ikke noget godt ud af. Der kommer generelt ikke noget ud af at trykke andre, for på et eller andet tidspunkt vil de komme og tage det tabte tilbage igen.«

»Enhver konflikt har mindst to parter. Hvad enten vi synes, det er rimeligt eller ej, så må vi være i stand til at forstå, at russerne ikke nødvendigvis ser på tingene, som for eksempel NATOs Missilskjold, på samme måde som Vesten gør og derfor kan føle sig truet af det.«

Alternativer til NATO

Mener du dermed, at vi, for at tækkes Rusland, skulle have nægtet at optage de baltiske lande i NATO?

»Nej, ikke for at tækkes, men fordi vi kun kan være trygge med de andre og ikke mod dem. Fælles sikkerhed gælder på begge sider. Der findes jo flere måder at gøre det på. De baltiske lande kunne være associeret til NATO på forskellig vis uden at være blevet fuldt medlem med atomvåbenansvar. Men først og fremmest skulle NATO have afstået fra at bygge baser i de nye lande og lade være med at gøre ting, der i Ruslands øjne vil fremstå som truende. NATO kunne også droppe at bygge USA's missilforsvar, som stærkt underminerer den hidtil gældende afskrækkelsesstrategi og gør atomkrig mere, ikke mindre, sandsynlig. Så jeg mener godt, man kunne have tilfredsstillet østeuropæiske staters legitime sikkerhedsbehov på andre måde end med NATO's udvidelse.«

Hvad skulle så have været i stedet?

»Mikhail Gorbatsjovs (Sovjetunionens generalsekretær i 1990, red.) forslag om

Konflikten i Ukraine startede, da den daværende regering afviste en samhandelsaftale med EU. Her er det kampvogne ved den oprørske Donetsk-region i den østlige del af landet.

et samlet europæisk hus og en anden sikkerhedsstruktur i Europa, skulle man have lyttet til. Desværre var NATO ikke interesseret i at samarbejde og finde en ny struktur. Man var derimod interesseret i at få fastholdt sin betydning og få delt Jugoslavien, og det smælder tilbage i dag som en boomerang i mine øjne. At udvide med det atombevæbnede NATO op under skørterne på et såret Rusland betragter jeg som historisk idioti.«

EU mangler forståelse for Rusland

Men har Ukrainerne ikke lov til selv at vælge?

»Der er givetvis mange ukrainere, der støtter et EU medlemskab. Men jeg synes, det er fatalt, at man aldrig har spurgt ukrainerne selv, hvad de ville i denne her sag. Hvorfor bruger man ikke folkeafstemningsredskabet noget mere? EU har fumlet rundt med Ukraine i dette tilfælde ved at tilbyde en associeringsaftale til Ukraine og sige 'enten os eller Putins toldunion' uden at forudse Ruslands vrede over dette. Udenrigspolitik handler om klare signaler og ikke en formummet tale. Det handler om at kunne forudse fremtiden, når man tager et skridt. Og det har både USA med sin regimeskiftepolitik i Kijev og EU været enormt dårligt til her.«

Skal vi i Vesten så bare acceptere, at Rusland bestemmer Ukraines udenrigspolitik for at undgå væbnet konflikt, sponsoreret af Rusland?

»Man kan jo ikke bombe dem med atomvåben, man er nødt til at snakke med dem. Og så skal man selv opføre sig på en måde, så man ikke bekræfter dem i deres værste fordomme,« siger han, og påpeger, at fredsforskning netop handler om at se fremad, og dermed kunne forudse, at der for et land som Ukraine er store muligheder i at ligge midt i det hele med kontakter til både øst og vest uden nødvendigvis at skulle vælge side.

Men det er vel Rusland, der har denne mentalitet, hvor man enten kan tabe eller vinde Ukraine. Du siger, at vi skal acceptere og tage hensyn til Ruslands bekymringer, men kan man ikke også sige, at Ruslands paranoia er baseret på et verdenssyn, der hører til i det 20. århundrede?

»Der er mindst lige så megen paranoia i Vest. Forskellen er, at Ruslands militære udgifter er 8% af NATO's. Hvis jeg ser på, hvad de vestlige lande har gjort de sidste 25 år, så ville jeg også være bekymret, hvis jeg sad i Moskva. Gentagne interventioner, masse mord på folk i Irak, opdelingen af Jugoslavien og gentagne brud på folkeretten. En politik, der stort set handler om at blive ved med at op-ruste. Vi er for længst nået det punkt i verden, hvor militærundergifterne i faste priser er større, end de var under den kolde krig. Det er en pervers perpetuum mobile [evighedsmaskine, red.], der har brug for et reality check.«

Behov for fredsmission

Hvad skal ukrainerne så gøre?

»Det er et godt spørgsmål. Det ville være helt på sin plads at have en neutral fredsbevarende og fredsskabende mission under FN. Den nuværende våbenhvile (Minsk 2 aftalen, red.), kan ikke stå alene. Der skal være magtmidler på stedet, der kan banke dem på plads, der bryder en sådan aftale.«

»En trebenet FN mission, med væbnede fredsbevarende styrker, en politistyrke og såkaldte Civil Affairs folk, der hjælper lokale borgere med praktiske ting, er det første. Samtidig – i måske 2-3 år – en reel politisk forhandlingsproces med alle konfliktens parter, internationale såvel som øst- og vestukrainere og især civilsamfundet.«

»At skabe fred handler om at mægle neutralt og sammen med alle parter udvikle nogle fremtidsmodeller som befolkningen, der skal leve med disse løsninger, derpå stemmer om det, så det bliver deres løsninger. Det tager lang tid og er kompliceret – men professionelt. Militarismen med dens "quick fix" bombninger og drab véd vi nu ikke kan bruges til noget konstruktivt.« ♦

Peter Zach Søgaard er freelance-journalist for NOTAT og er redaktør og skribent ved Magasinet rØST. Han optræder jævnligt i medierne som ekspert i Ukraine.

Tomme trusler mod Israel er EU's strategi

Færre og færre lytter, når EU's udenrigspolitiske chef tager til Jerusalem og kræver seriøse forhandlinger. EU's trusler om sanktioner bliver aldrig ført ud i livet og handelssamarbejdet med Israel fortsætter ufortrødent.

AF LISE MØLLER SCHILDER

FREDSFORHANDLINGER. Konflikten mellem Israel og Palæstina kan ikke løses lokalt, men må involvere EU og USA. Det seneste år har EU's udenrigspolitiske chef, Federica Mogherini, været på flere besøg i Israel og Palæstina. Her har hun gjort det klart, at der er akut behov for at genstarte fredsforhandlingerne.

»Den Europæiske Union er parat til at spille en vigtig rolle i relanceringen af denne proces på grundlag af en to-stats-løsning,« udtalte Federica Mogherini i maj under sit besøg i Israel.

Spørgsmålet er, om der er nogen, der tager disse udtalelser seriøst. Det mener Seth J. Frantzman ikke. Han er amerikaner, men bor i Israel, og så er han lektor i Mellemøststudier og politisk kommentator på avisen The Jerusalem Post.

»Hvert år truer EU Israel med, at de vil indføre forskellige sanktioner – for eksempel over for de israelske banker, der har forretninger på Vestbredden. Men der sker aldrig noget. Så det er lidt som drenge, der råber ulven kommer,« siger Seth J. Frantzman.

EU's strategi har de sidste mange år primært bestået af udviklingshjælp til Palæstina, en handelsaftale med Israel, der giver landet en række handelsprivilegier i EU og så en række trusler om at sanktionere selv samme handelsaftale. Seth J. Frantzman mener dog ikke, at EU's trusler virker. Det er hans vurdering, at EU primært kan gøre en forskel ved fortsat at

give økonomisk støtte til opbygningen af en palæstinensisk stat.

Ny strategi er afgørende

Det er dog ikke alle, der mener, at udviklingshjælpen fremmer en fredsproces. Leila Stockmarr, der er Ph.d. i Mellemøststudier fra Roskilde Universitet, mener modsat, at udviklingshjælpen skader fredsprocessen.

»Det vi betaler er jo konsekvensen af besættelsen. Hvis den ikke var der, ville palæstinenserne kunne opbygge deres egen økonomi. Når vi putter penge ned i det hul, som Israel har skabt, så udebliver presset i Israel, fordi konsekvenserne af besættelsen ikke er tydelig for befolkningen,« siger Leila Stockmarr.

Samtidig er der sket det, at EU langsomt men sikkert udvider handelsaftalen med Israel, så den inkluderer flere og flere varegrupper. Derfor er der nærmest sket det modsatte af, hvad EU truer med.

»EU er en betaler og ikke en spiller i den her konflikt. Det er primært USA, der sidder med ved bordet, når de store spørgsmål om grænser, vand, territorier og bosættelser skal forhandles,« siger Leila Stockmarr.

Hun henviser samtidig til, at EU på mange måder er handlingslammet. For eksempel blokerer Tyskland ofte for handels-sanktioner, mens de østeuropæiske lande helst ikke vil involveres for meget, da de har store jødiske minoritetsgrupper i befolkningen.

Ingen hjælp til selvhjælp

Man kan spørge sig selv, om der er nogen, der lytter, når Mogherini taler om konflikten.

»Jeg har hørt de her krav om forhandling fra Mogherini, fra den tidligere Udenrigschef og fra alle mulige andre repræsentanter fra lande i EU. Men hvor meget ændrer de egentlig på landjorden?« spørger Mahmoud Zwahre, der kalder sig for en ikke-voldelig palæstinensisk aktivist.

Han afholder for tiden presseture på Vestbredden og i Gaza for at vise den udenlandske presse, hvordan situationen er i Palæstina.

»EU har ikke rigtig gjort noget, der kan ændre situationen i forhold til de forbrydelser, som foregår her – de daglige krænkelser af palæstinensere,« fortæller Mahmoud Zwahre.

Han mener ikke, at EU skal stoppe udviklingshjælpen til Palæstina, men han tror heller ikke, at hjælpen alene gør nogen forskel, så længe EU og EU's medlemsstater ikke anerkender Palæstina som en stat.

»Lige nu sker der bare det, at det palæstinensiske folk omdannes til klienter. Vi er gået fra at være et stærkt folk til hjælpeløse mennesker. På den måde vil vi aldrig kunne skabe vores egen stabile økonomi og politik,« siger Mahmoud Zwahre.

Problemet er så, at bosættelserne efterhånden består af mere end 500.000 israeleere i Østjerusalem og på Vestbredden. Det faktum betyder, at en to-statsløsning kan blive meget svær at forhandle sig frem til, uanset hvad Mogherini siger. ♦

Møde mellem EU's Høje Repræsentant (udenrigsminister), Federica Mogherini, og Israels premierminister Benjamin Netanyahu.

NONVIOLENT STRUGGLE

”Politiet arresterer en tønde”

I slutningen af Jugoslaviens utravelde 1990'ere opstod noget så særpræget som en ikke-voldelig og ekstremt effektiv bevægelse, der var blandt årsagerne til Milosevics fald.

AF ISMAR DEDOVIC

ANALYSE. Slobodan Milosevic var en af 1990'ernes mest destruktive og berygtede politikere i Europa. Da han i 1987 kom til magten i Serbien var det med bred folkelig opbakning og løftet om at forny Jugoslavien. Men Milosevic, der åbenlyst byggede sin magt på storserbisk nationalisme, var ikke nær så populær i de andre dele af Jugoslavien. Mens resten af den fælles stat opløstes i krig, befæstede Milosevic sin magt i Serbien trods sanktioner og vestlig fordømmelse.

En svær modstander

Milosevic var svær at kæmpe imod politisk, fordi hans regime ikke byggede på samme form for totalitære undertrykkelse som i andre diktaturer. Vel var der forfølgelse af kritiske røster samt mord på politiske modstandere, men disse ramte ikke brede dele af befolkningen. Milosevic

var i lange perioder af sin regeringstid ganske populær, og krigene i 1990'erne virkede som en samlende faktor, der forenede store dele af befolkningen, samt ikke mindst hæren og andre dele af eliten bag styret.

Milosevic baserede til dels også sit styre på en ”ligegyldighedens tyranni”. Serbien blev i denne fase præget af lovløshed og anarki, men der var også tid til at feste, drikke, høre turbofolk og ikke bekymre sig så meget om politik og sanktioner. Og en tilstrækkelig stor gruppe borgere accepterede denne tilstand til at regimet kunne overleve.

OTPOR! opstår

I 1998, i en atmosfære af tiltagende opløsning, opstod bevægelsen OTPOR! (MOD-STAND!) som et forsøg på at undergrave Milosevics regime og i sidste ende få ham væltet ved valgene. Gruppen ville bryde den ligegyldighed overfor samfundet, som

Srdja Popovic var i 2001 med til at stifte den ikke-voldelige modstandsbevægelse Otpor. Siden har han og flere andre fra protestgruppen dannet organisationen CANVAS, der rejser verden rundt og oplærer protestgrupper i brugen af kreativ og ikke-voldelig modstand. CANVAS har blandt andet bidraget til revolutionen i Egypten og protesterne under det arabiske forår.

Milosevic dyrkede, og udfordrede regimet med ikke-voldelige midler.

En af mange aktioner var, da aktivister fra OTPOR! malede Milosevics ansigt på en tønde, stillede den på et torv i Beograd og gav borgere i byen lov til at slå på tønden mod en dinar som betaling. Tønden tiltrak sig stadig mere opmærksomhed og interesse fra borgerne, og politiet stod i den penible situation, at de enten kunne lade arrangementet fortsætte, hvilket var pinligt for lederen, eller konfiskere tønden og derved gøre sig upopulære i befolkningen – og indirekte anerkende bevægelsen.

Da tønden til sidst blev konfiskeret, tog aktivister fra OTPOR! billeder af oprindelsen, og brugte dem i en kampagne med overskriften: ”Politiet arresterer en tønde”.

Milosevics fald

Ved valget i efteråret 2000 støttede OTPOR! ikke et bestemt parti, men arbejdede på at få oppositionen til at stille op som en samlet gruppe. Da det blev klart, at der var massiv valgsvindel, fik OTPOR! og oppositionspartierne tusindvis af aktivister til Beograd for at demonstrere mod Milosevic.

Oppositionen førte også samtaler med politiet, hæren og den indflydelsesrige efterretningstjeneste for at få dem til at ”opgive Milosevic” og hjælpe hans modstandere med at overtage magten.

Kombinationen af løfter fra oppositionen og det faktum, at folket tydeligvis ikke støttede Milosevic, fik endelig sikkerhedsstyrkerne til at presse Milosevic og hans parti til at opgive magten. Der var på den måde tale om, hvad den serbiske historiker Dubravka Stojanovic kalder en ”paladsrevolution” snarere end en egentlig folkelig revolution, der vendte samfundet på hovedet.

OTPOR! spillede kun en marginal rolle i samtalerne, men gruppens bidrag til den politiske omvæltning var alligevel betydeligt, ikke mindst fordi det var med til at gøre modstanden mod Milosevic ikke-voldelig, hvilket må ses som en enorm bedrift i lyset af den blodige udvikling i Jugoslavien i 1990'erne. ♦

Nordafrika sætter nabo- skabspolitikken på prøve

Skal Nordafrikanske lande have en chance for stabilitet, må EU forny sin politik i regionen og i højere grad designe udviklingsprogrammer til hvert enkelt land, vurderer ekspert.

AF VILLADS LÆRKE

USTABILITET. Naboskabspolitikken var oprindeligt et værktøj til at klæde de øst-europæiske lande på til EU-medlemskab i 2004. Kernen i politikken er det såkaldte "mere for mere princip", hvor mere demokrati og respekt for menneskerettigheder kræves til gengæld for udsigten til økonomisk samarbejde og tilskud. Strategien betragtes af de fleste aktører som en succes, der førte til reformer i de daværende kandidatlande, og tilmed havde også en opdragende effekt på naboerne til disse lande. Siden har tanken været, at EU

Hvad er EU's rolle i Nordafrika?

Torsdag den 20. august kl. 17 - 18.30
Møderiet, Fælledvej 12, Kbh. N.

Debatmøde med **Ole Wæver** og **Rasmus Alenius Boserup**.

Flere EU-lande har deltaget i de militære aktioner mod Libyen. Dette gælder blandt andet Danmark. Men hjælpen til genopbygning og etablering af nye samfundsinstitutioner har været mangelfuld. I hvor høj grad varetager EU en rolle efter militæraktioner? Hvor kunne man gøre det bedre?

Deltagelse: 50 kr. inkl. kaffe, 20 kr. for studerende.

TILMELD DIG PÅ **deo.dk**
DEO Tlf. 70 26 36 66 Støttet af EuropaNævnet
EU-debat – mere spændende – mindre fastlåst

kunne bruge samme princip i landene syd for Middelhavet.

Men, naboskabsaftalerne med Libyen, Marokko, Egypten og Algeriet har hidtil fokuseret på kortsigtet stabilitet, og ikke formået at opbygge demokrati og retssamfund med respekt for menneskerettigheder.

Det skyldes ifølge Rasmus Boserup, seniorforsker ved Dansk Institut For Internationale Studier (DIIS) i arabisk politik og samfund, at EU har undervurderet betydningen af de store forskelle på landenes situationer for i stedet at fokusere entydigt på handel og stabilitet.

»Udfordringen for EU er at genopbygge stabile politiske systemer, som er drevet af civile kræfter. Det er ikke nok med penge. Handlingsplaner skal være individuelt "designet" til hvert enkelt land med fokus på, at det er en civilbevæget proces«, siger forskeren.

Brat opvågning

EU fik for alvor øjnene op for manglerne i naboskabspolitikken mod syd i kølvandet på det arabiske forår i 2011, der ganske vist var drevet af opgør med diktatoriske regimer, men også kastede hovedparten af de Nordafrikanske lande ud i langvarig ustabilitet.

»Inden 2011 havde EU nedtonet krav om politiske reformer og demokratisk liberalisering, men det arabiske forår viste behovet for nye initiativer og vigtigheden af, at EU understøtter civile aktører, hvis de skal sikre langsigtet stabilitet«, siger Rasmus Boserup.

Tunesien nærmer sig civilt styre

Ifølge EU's Kommissær på området, Johannes Hahn, er Tunesien et eksempel på, at EU's naboskabspolitik kan tilpasses Nordafrika. I Tunesien har EU fået vekslet sin økonomiske støtte til politisk frihed, og det er lykkedes at opbygge en stabil politisk situation med parlament og civilt styre.

»Mellem 2011 og 2014 har Tunesien modtaget 800.000.000 euro (svarende til knap 6 milliarder kroner .red) i tilskud og har været nummer ét modtager af EU's "mere for mere" fremgangsmåde siden 2011.« lød budskabet fra kommissæren på et officielt besøg i Tunesien i april.

Rasmus Boserup giver ham ret, men understreger at EU skal nytænke udenrigspolitik i forhold til hvert enkelt land.

»EU har haft succes med at tilpasse sig socioøkonomiske, historiske og politiske forhold i Tunesien, og det er essentielt, at processen er blevet drevet frem af civilsamfundet frem for militæret som den største magtfaktor. Men det er umuligt, at benytte samme metode i alle de Nordafrikanske lande«, understreger han.

Ingen bomber uden opbygning

Situationen i Libyen viser, hvordan EU kan spille fallit i Nordafrika. Det er for Rasmus Boserup et eksempel på en situation, hvor fraværet af langsigtede planer og forståelse for landet har efterladt en stærk ustabil situation.

»I dag burde EU have en langsigtet plan med hjælp til at opbygge nye institutioner i kølvandet på NATO's bomber, men lige nu fortsætter en ustabil situation, hvor EU står på sidelinjen«, siger Rasmus Boserup. ♦

Den glemte konflikt i Vestsahara

For 40 år siden blev Vestsahara besat af Marokko. Siden 1975 har krænkelse af menneskerettighederne været hverdag for saharawierne, den oprindelige befolkning i det besatte område. Alligevel opretholder både EU og Frankrig stærke relationer til besættelsesmagten.

AF ELLEN CHRISTENSEN

ANALYSE. Siden kolonimagten Spanien trak sig ud af Vestsahara i 1975, har landet været besat af nabolandet Marokko. Saharawierne har siden boet i lejre i Tindouf i Algeriet og i selve Vestsahara, hvor en lille gold del af ørkenen er styret af frihedsbevægelsen Polisario, imens den større og mere ressourcerige del kontrolleres af Marokko.

Besættelsen startede for Marokko med en nationalistisk drøm om et stort og er endt med at være en solid indtægtskilde. Marokko ligger med besættelsen af Vestsahara inde med 75% af verdens fosfor. Derudover er Vestsahara rigt på fisk, sand, salt og mulige oliedepoter.

Franske interesser

Marokko er en tidligere fransk koloni. Turisme, handel, det franske sprog og brugen af kolonitidens franske CFA-valuta, der har en fast kurs over for euroen, er klare tegn på de økonomiske og kulturelle bånd imellem de to lande. Begge tjener godt på forholdet, og Frankrig har en klar motivation til at bevare det, fordi det afrikanske marked vokser og bliver stadig mere værdifuldt at have nem adgang til.

Frankrig er det land, der sælger flest våben til Marokko, der er i top tre over de lande, der importerer flest våben fra Frankrig. De sidste par år har landet faktisk kun været overgået af Kina, og med omkring 100.000 marokkanske soldater i Vestsahara er det nødvendigt med våben

for at kunne holde Polisario i skak bag den over 2.000 kilometer lange ørken, der deler landet i to.

Polisario eller Frente Polisario startede som en frihedsbevægelse, der kæmpede mod den spanske kolonisering af Vestsahara. I dag kæmper de mod besættelsesmagten Marokko og repræsenterer det befriede område af Vestsahara, Den Saharaviske Arabiske Demokratiske Republik.

Vold og tortur

Våbenmagten suppleres af hårdhændede fængslinger, og ifølge en ny rapport fra Amnesty International er Marokko en af de værste tortur-nationer i verden. Rapporten beretter om saharawier i alle aldre, der fængsles uden dom, trues og tæskes uden retssag eller rettigheder.

Trods de brutale forhold i det besatte land, møder den marokkanske konge ikke noget synligt pres for forandringer fra de europæiske lande. Hvis saharawierne ved en folkeafstemning skulle opnå selvstændighed, er der intet, der peger på, at befolkningsgruppen ønsker at samarbejde med Frankrig. Saharawiernes andetsprog er spansk og området er derfor ikke en del af det ellers fransktalende Nordafrika.

Ingen hjælp fra EU

På trods af, at besættelsen bryder både FN's og EU's konventioner, er Frankrig så vigtig en aktør i begge institutioner, at besættelsen hidtil har fået stort set frit spil.

Også EU har interesser i Marokko, på grund af landets fisk. EU har en fiskeriaftale med Marokko, som trådte i kraft i 2007. I den forbindelse blev der overfisket i havet ud for Vestsahara, uden at det kom saharawierne til gode. Da det gik op for EU, at fiskeriet var i strid med international ret, og at der blev overfisket, blev aftalen imidlertid lavet om, og Marokko har siden 2011 skullet bevise, at aftalen kommer Vestsaharas befolkning til gode. Det er dog langt fra sikkert, at aftalen overholdes, og Polisario lagde i 2012 derfor sag an mod EU for brud på international lov,

Med stærke handelsrelationer, massiv turisme og fiskeriaftaler, er der ingen strategiske grunde til at EU skulle arbejde for en løsning på konflikten. Saharawierne står fortsat alene i kampen for en folkeafstemning om selvstændighed. ♦

Ellen Christensen er cand.mag. i Internationale Studier og har netop afleveret speciale om Frankrigs rolle i konflikten om Vestsahara.

Her er EU's nye hær

Der er for meget nøl fra EU's side, når det kommer til at opbygge en uovervindelig og fredsskabende EU-hær. Derfor har vi på bagsiden sat os for at hjælpe Kommissionsformand Jean-Claude Juncker med at opfylde hans drøm ved at sætte et stærkt hold.

AF TINE TOFT JØRGENSEN

BAGSIDEN. En EU-hær har lange udsigter, hvis man spørger EU-eksperterne. Der er ikke opbakning til at afgive den slags suverænitæt fra medlemslandene, det har ikke demokratisk gang på jorden, og det er praktisk svært at forestille sig, lyder kritikken. Bla bla bla. Det skyldes simpelthen mangel på fantasi – noget, som bagsidens krigsskribenter heldigvis har masser af.

Langue de l'Armée

Det første, der skal på plads, er kommandosproget. Her er der ingen vej udenom verdenssproget, poesiens, kærlighedens og bureaukратиets sprog: Fransk. Det kræver en hær af tolke, men det bliver nemt at finde i Danmark, hvor vi behandler vores udenlandske tolke særligt godt.

Commander in Chief

Som hærfører foreslår vi naturligvis det kendte britiske ansigt Lady Catherine

Ashton. Hun laver alligevel ikke noget, nu når Udenrigsposten er blevet overtaget, og hun er kendt for sin slagkraftighed og politiske evner. Med hende i spidsen vil Moldova og Georgien snart være indlemmet i EU, Rusland tæmmet, Israel-Palæstina konflikten være løst og krigen i Syrien vil være slut på ingen tid.

Das Panzerkommandant

Udover alt det slatne engelsk og franske, er det også ret vigtigt, at der er et par hærførere imellem, der taler et stærkt og inspirerende tysk. Som 1. tankfører foreslår vi Ska Keller – den kvindelige tyske formand for den

Grønne gruppe i EU-Parlamentet. Hun vil med sin grønne signaturblazer og i bedste bæredygtige stil sørge for, at tanksene kører på biobrændsel, og hun har masser af erfaring med at bokse med hvide gamle mænd som Jean-Claude Juncker.

Diplomaaten

Som mægler mellem sprog og soldater fra alle mulige nationaliteter, er det alligevel vigtigt at have en pragmatisk, ukarismatisk og EU-typisk hvid mand ved roret. Det kan

kun blive Herman Van Rompuy. Den tidligere belgiske formand for topmøderne kan med sine haikudigte også vise sig at være manden, der fremover skal stå i spidsen for at kode samtlige kommandoer via haiku.

Il specialiste della comunicazione

Alle ved, at man vinder krige med kommunikation i dagens informationssamfund. Vil man vinde noget, skal man eje, styre og elskes af medierne. Her er italienske Silvio Berlusconi det oplagte valg.

Izlūkošanas (baltisk CIA)

Den vigtigste tommelfingerregel, når man fordeler topposter i EU, er fordelingen. Når både kvinder, socialdemokrater, nordeuropæere og sydeuropæere har fået en post, er Østeuropa den eneste brik, der mangler. Derfor skal de baltiske lande selvfølgelig stå i spidsen for spiontjenesten. De har heller ikke så langt til Rusland. Det var så lidt Juncker. ♦

